

• ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ • ΕΤΟΣ Η' • ΦΥΛΛΟ 88 ΙΟΥΛΙΟΣ 1985 • ΙΩΑΝΝΙΝΑ • ΛΟΓΔΟΥ ΒΥΡΩΝΟΣ 21 •

ΜΕΛΕΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Πέρασαν τρεις μήνες που ο νομός μας δεν έχει Νομάρχη.

Ευχόμαστε η θέση να καλυφθεί σύντομα με άξια προϊστωπικότητα και η θητεία του Νομάρχη μας να αποτελέσει αφετηρία για οικονομική ανάπτυξη του Ζαγορίου.

Κανένα σημαντικό έργο υποδομής δεν έγινε στην περιοχή μας. Η χωρίς πρόγραμμα χορήγηση πιστώσεων, έλaine πρόσκαιρα προβλήματα των κατοίκων, δεν βοήθησε όμως στη οικονομική απογείωση της περιοχής.

Τούτο μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο αν υπάρξει μελέτη σφαιρικής ανάπτυξης και οι πιστώσεις δίνονται βάση της μελέτης για την δημιουργία έργων υποδομής.

Η οικονομική ανάπτυξη του Ζαγορίου βρίσκεται σε απαιράδεκτα χαμηλό επίπεδο και θα απαιτήσει μακρόχρονη προσπάθεια. Πρέπει όμως ν' αρχίσει κάποτε.

Γνωρίζουμε στους αναγνώστες μας την κατάσταση, όπως διαπιστώθηκε, σε μερικούς τομείς, για να φανεί καθαρά πόσο υποβαθμισμένη είναι η οικονομία μας και πόση προσπάθεια απαιτείται (τα στοιχεία είναι του Υπουργείου Γεωργίας).

Α' ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

Το οδικό δίκτυο βρίσκεται πολύ κάτω από το μέτριο. Ενδεικτικά θα αναφερθούμε στις 5 κύριες οδικές μας αρτηρίες.

Από τα 304 χιλιόμετρα τους, μόνο τα 76 είναι ασφαλτοστρωμένα (25ο/ο) και 58 έχουν χαλικοστρωθεί (19ο/ο). Τα υπόλοιπα 170 χιλιόμετρα (56ο/ο) βρίσκονται στις χωματουργικές εργασίες.

Σε 4 δε σημεία το δίκτυο δεν έχει ακόμη ενωθεί με το κυκλοφοριακό δίκτυο

Β' ΔΑΣΗ

Η πυκνότητα των δασικών δρόμων είναι χαμηλή. Από τα προβλεπόμενα 440 χιλιόμετρα δασικών δρόμων για την εκμετάλλευση του δασικού πλούτου στο Ζαγόρι, έχουν διανοι-

γεί μόνον τα 160 (33ο/ο). Βρίσκονται δε, με μικρή εξαίρεση, στο ιστάδιο της διάνοιξης χωρίς τεχνικά έργα και μικρό άνοιγμα κυκλοφορίας το χρόνο από τις βροχές.

Η έλλειψη δασικών δρόμων συντελεί να μένουν ανεκμετάλλευτες αλόκληρες διασυστάδες. Στα δάση του Ζαγορίου έχουν δυνατότητα παραγωγής ιστρογγυλής ξυλείας και καυσόξυλων ύψους 75.000 Μ3. Σήμερα εκμεταλλεύεται μόνο το 1/3 κάτω από συνθήκες αντιοικονομικές, μεγάλο κόστος παραγωγής και χαμηλή ποιότητα ξύλου. Η δε εκμετάλλευση των «υπολοίπων» του δένδρου είναι μηδαιμινή.

Η φθορά των οχημάτων και η υπερβολική δαπάνη καυσίμων επέβαλε όπως μια τουλάχιστων κυρία αρτηρία (Ριζανά, Γυφτοκλήσι - Γυφτόκαμπος - Λάιστα - Βοβούσα) έπρεπε να είχε ασφαλιστηωθεί. Από τις άλλες οι κυριότερες έπρεπε να ισχυροσטרωνθούν στα σημεία που με τις πρώτες βροχές καταντούν αδιάβατες.

Γ' ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ — ΓΕΩΡΓΙΑ

Η κτηνοτροφία υποφέρει από έλλειψη πλουσίων βοσκοτόπων από την υπερβόσκηση και τη μικρή καλλιέργεια ζωοτροφών.

Η ανεπάρκεια υποδομής, η έλλειψη υπηρεσιών και οι περιορισμένες γνώσεις των κτηνοτρόφων συντελούν στη

σταδιακή μείωση του κτηνοτροφικού κεφαλαίου και στη μικρή παραγωγή κρέατος και γάλακτος. Για το γάλα δεν έχει οργανωθεί η παράδοσή του στο εργοστάσιο «ΔΩΔΩ-ΝΗ».

Η έλλειψη αγροτικών δρόμων και νερού δεν επιτρέπει την εφαρμογή σύγχρονων καλλιεργητικών μεθόδων στον τομέα της Γεωργίας.

Δ' ΥΔΡΕΥΣΗ

Οξύτατο είναι το πρόβλημα της ύδρευσης σε 10 τουλάχιστον χωριά μας, ιδιαίτερα το καιλοκαίρι όταν ο πληθυσμός και η κατανάλωση νερού αυξάνουν.

Πρέπει να σημειωθεί ότι η Κυβέρνηση έθεσε στους πρώτους στόχους της την ύδρευση των οικισμών.

Ε' ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ

Η παροχή πρώτων βοηθειών και στοιχειώδους ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης είναι σχεδόν ανύπαρκτη για τα περισσότερα χωριά μας ιδιαίτερα τους χειμερινούς μήνες. Δεν προβλέπεται προληπτική περίθαλψη, το δε ΕΣΥ δεν καλύπτει το Ζαγόρι.

Οι κάτοικοι των απομακρυσμένων ορεινών περιοχών διρωτώνται γιατί το Υπουργείο Υγείας δεν διαθέτει γιατρό για τη στοιχειώδη υγειονομική περίθαλψη 3—4 κοινοτήτων

όταν το Υπουργείο Παιδείας διαθέτει δάσκαλο για 3—4 μαθητές.

ΣΤ' ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Η τηλεπικοινωνία στα περισσότερα χωριά μας είναι προβληματική.

Πολλά χωριά εξυπηρετούνται με ένα τηλεφωνο κοινοτικό, που βέβαια δεν είναι δυνατό να καλύπτει όλες τις ανάγκες και ιδιαίτερα των επιχειρήσεων και των ιδρυμάτων.

Το χειμώνα οι διακοπές της τηλεφωνίας είναι συχνές και κάποτε για μεγάλα χρονικά διαστήματα.

Ζ' ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Δεν υπάρχει υποδομή για την αξιοποίηση των μοναδικών για τη χώρα μας φυσικών καλλωνών όπως π.χ. της Τύμφης, των πολιτιστικών μας θησαυρών και της αρχιτεκτονικής μας κληρονομιάς που ο χρόνος και η αδιαφορία αργά αλλά βέβαια, τα καταστρέφει.

Ο τουρισμός, μια από τις μεγαλύτερες πλουτοπαραγωγικές πηγές μας, μένει ανεκμετάλλευτος. Η επίσκεψη των τουριστών δεν αφήνει οικονομικό όφελος λόγω έλλειψης παροχής υπηρεσιών και σωστής οργάνωσης.

Με την παρουσίαση των παραπάνω κρίνουμε ότι αποδεικνύεται η υποβάθμιση της περιοχής και δίνει το δικαίωμα σε μας και όλους τους Ζαγορίσιους να ζητήσουμε και να επιμεινουμε όπως ο νέος Νομάρχη αντιμετωπίσει από τις πρώτες εβδομάδες της άφιξης που το θέμα της οικονομικής ανάπτυξης του Ζαγορίου με αυξημένη σοβαρότητα.

Μοναδική λύση η σύνταξη μακροπρόθεσμου σφαιρικής οικονομικοτεχνικής μελέτης για το Ζαγόρι. Το επιτημονικό προσωπικό υπάρχει, μα και στα κρατικά χρονοντούλαπα υπάρχουν μελέτες που σχεδόν καλύπτουν όλους τους τομείς.

Το πρόβλημα δεν είναι απεπέραστο, απόφαση και ενδιαφέρον απαιτείται.

ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ ΗΡΩΟ ΤΗΣ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΤΟΥ '40

Προχωρούν με κάποια βραδύτητα οι εργασίες αποπεράτωσης του Μουσείου και της κατασκευής και διαμόρφωσης του βάθρου.

Ήδη έχουν συγκεντρωθεί τα υλικά και σύντομα θα αρχίσουν οι εργασίες:

α) Για το σοβάτισμα που η δαπάνη του προϋπολογίζεται στις 65.000 δραχμές.

β) Για τη διπλή τοιχοποιία της εισόδου που οδηγεί στο Μουσείο με προϋπολογιζόμενη δαπάνη 160.000 δραχμές.

γ) Εξασφαλίστηκε η ξυλεία για την κατασκευή της εξώθρας πάχους 6 εκατοστών με σιδερένια ενίσχυση και η δωρεάν κατασκευή της από τον συμπατριώτη μας κ. Κων. Καραβίδα από την Καλωτά.

δ) Έχουν παραγγελθεί 4 βιτρίνες για το εσωτερικό και έχουν εξασφαλιστεί 2 «κούκλες» για τη Ζαγορίσια Γυναίκα και τον μαχητή του '40.

ε) Έχει συγκεντρωθεί ποσότητα από τα απαιτούμενα μπάζα για την κατασκευή του βάθρου (25 φορτηγά αυτοκίνητα από τα απαιτούμενα 180).

ΑΠΟΨΕΙΣ

ΑΡΤΟΣ ΚΑΙ ΘΕΑΜΑΤΑ

Με φαγοπότι και χορούς γιορτάστηκε, έξω από το Δρυμό Βίκου, το Δεκαήμερο Εθνικών Δρυμών. Ποιών Δρυμών; Των Δρυμών, που η όλη κρατική δραστηριότητα περιόριστη σχεδόν στην έκδοση του διατάγματος.

Των Δρυμών που η Γενική Διεύθυνση Δασών θυμάται μόνο κατά τον εορτασμό του Δεκαήμερου Εθνικών Δρυμών και αρνείται τον διορισμό έστω και ενός υπευθύνου φύλακα.

Των Εθνικών Δρυμών που από την αδιαφορία μας για να μην πούμε κάτι βαρύτερο, σπάνια είδη πανίδας και χλωρίδας έχουν εξαφανιστεί τα τελευταία χρόνια ή σύντομα θα εξαφανιστούν.

Κρίνουμε ότι πρέπει, τουλάχιστον για λίγα χρόνια ο εορτασμός του Δεκαήμερου να γίνεται με τα εγκαίνια ή την αποπεράτωση έργου υποδομής.

Δεν μπορούμε όμως να μιλάμε για Δρυμούς και προπαντός προστασία της πανίδας και της χλωρίδας εάν δεν οριστεί υπεύθυνη φύλαξη σε 24 ωρη βάση.

Όλα αυτά βέβαια δεν περιορίζονται στη δημοσιο-υπαλληλική ευθύνη. Εγγίζουν τα όρια της πολιτικής ευθύνης της εκάστοτε Κυβέρνησης.

ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΘΕΙ
Η ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΑΣ ΜΑΣ

Με αφορμή, ότι Ζαγορίσια από το Κουκούλι δώρησε στο Δήμο Ιωαννίνων αντικείμενα με ιστορική αξία από το αρχοντικό των προγόνων της, πρέπει να επαναλάβουμε δημοσιευθείσα παράκλησή μας:

Όποια Ζαγορίσια ή όποιο Ζαγορίσιο έχει αντικείμενα από το παλιό Ζαγορίσιο νοικοκυριό να το προσφέρει στην Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Ζαγορίου για να τοποθετηθεί στο Μουσείο της Ζαγορίσιας Γυναικάς ή σε κάποιο άλλο Ζαγορίσιο φορέα, για να το βλέπουν και να το χαίρονται τα μάτια των Ζαγορίσιων.

Η κόρτα με το όνομα της δωρήτριας και της οικογένειάς που το είχε, θα το συνοδεύει για πάντα. Θάνα ένα στολίδι στο Μουσείο από το Ζαγορίσιο νοικοκυριό και τη νοικοκυρά του. Τη Ζαγορίσια νοικοκυρά.

ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΑΣΟΣ
ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Δασοτεμάχια που ανήκαν στους Ζαγορίσιους τα πήρε το κράτος.

Η αρπαγή αυτή από το αστικό μας κράτος έγινε σε βάρος των ιδιοκτητών, ενώ για τους δασεργάτες δεν είχε σοβαρές επιπτώσεις, γιατί την εκμετάλευσή τους είχαν οι δασικοί συνεταιρισμοί Ζαγορίου.

Φέτος τμήματά του δόθηκαν σε δασικούς συνεταιρισμούς της Κόνιτσας ενώ υπάρχουν δασικοί συνεταιρισμοί στο Ζαγόρι που υποσυσχολούνται.

Επισημαίνουμε τον κίνδυνο και καλούμε τους Ζαγορίσιους να διαμαρτυρηθούν έντονα και να διεκδικήσουν μαχητικά τα δικαιώματά τους, γιατί εάν σήμερα δόθηκαν στους συνεταιρισμούς Κόνιτσας σύντομα θα δοθούν και σε πιο μακρινούς συνεταιρισμούς με τη δικαιολογία της κοινωνικής πολιτικής. Αποτέλεσμα η σοβαρή μείωση του εισοδήματος των δασεργατών μας.

Ο ΒΙΚΟΣ

Στο Μοναστήρι της Αγίας Παρασκευής Μονοδενδρίου η ξύλινη γέφυρα, στο δρομάκι που οδηγεί στη Μεγάλη Σπηλιά, κινδυνεύει να καταρρεύσει και να γίνει κάποιο ατύχημα, στους πολυάριθμους επισκέπτες - προσκυνητές.

Η Μοναστηριακή Επιτροπή του Μοναστηριού απευθύνθηκε αρμόδια, αλλά καμιά μέχρι τώρα ανταπόκριση.

Μόνη ελπίδα η Δασική Υπηρεσία (αρμόδια για το Δρυμό) που υποσχέθηκε να ενεργήσει.

Μπορούμε να μιλάμε για τουριστική ανάπτυξη όταν ούτε για αυτή την ασήμαντη δαπάνη δεν διατίθεται το απαιτούμενο χρηματικό ποσό;

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Όσοι συνδρομητές μας έφυγαν ή θα φύγουν για τις διακοπές τους, μπορούμε να τους στέλνουμε το περιοδικό μας στη προσωρινή τους διεύθυνση.

Αρκεί να μας το γνωρίσουν αλλά και να μην ξεχάσουν να μας ειδοποιήσουν για την επιστροφή τους.

(Το ΖΑΓΟΡΙ μας)

ΕΚΛΟΓΕΣ 1985

ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ:

ΠΑΣΟΚ

Ν.Δ.

ΚΚΕ ΚΚΕ

1) ΑΓΙΟΣ ΜΗΝΑΣ	44	21	17
2) ΑΝΘΡΑΚΙΤΗΣ	50	48	1
3) ΑΝΩ ΠΕΔΙΝΑ	107	105	38
4) ΑΡΙΣΤΗ — ΒΙΚΟΣ	123	164	40
5) ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ	192	74	35
6) ΒΙΤΣΑ	86	188	9
7) ΒΡΑΔΕΤΟ	37	36	5
8) ΒΡΥΣΟΧΩΡΙ	71	100	6
9) ΒΩΒΟΥΣΑ	126	111	21
10) ΓΡΕΒΕΝΗΤΙ	164	200	49
11) ΔΙΚΟΡΦΟ	42	73	5
12) ΔΙΛΟΦΟ	24	25	2
13) ΔΙΠΟΤΑΜΟ	37	21	5
14) ΔΟΛΙΑΝΗ	28	60	—
15) ΕΛΑΤΗ	37	37	2
16) ΕΛΑΤΟΧΩΡΙ	96	114	21
17) ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ	83	100	21
18) ΗΛΙΟΧΩΡΙ	43	37	6
19) ΚΑΒΑΛΑΡΙ	68	36	13
20) ΚΑΛΟΥΤΑ	48	31	15
21) ΚΑΠΕΣΟΒΟ	51	35	9
22) ΚΑΣΤΑΝΩΝΑΣ	14	48	7
23) ΚΑΤΩ ΠΕΔΙΝΑ	105	42	41
24) ΚΗΠΟΙ	74	84	8
25) ΚΟΥΚΟΥΛΙ	38	106	6
26) ΛΑΓΙΣΤΑ	65	108	31
27) ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ	62	57	17
28) ΜΑΚΡΙΝΟ	30	80	10
29) ΜΑΝΑΣΗ	23	24	12
30) ΜΕΣΟΒΟΥΝΙ	88	40	24
31) ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ	59	87	7
32) ΝΕΓΑΔΕΣ	56	61	15
33) ΠΑΠΙΓΚΟ	114	149	7
34) ΣΚΑΜΝΕΛΙ	137	196	5
35) ΤΡΙΣΤΕΝΟ	103	75	9
36) ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ	159	230	9
37) ΦΛΑΜΠΟΥΡΑΡΙ	68	83	24
38) ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ	73	90	8

ΣΥΝΟΛΟ : 2825 3176 560 110
ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙ Ο) 42)ο 48)ο 8)ο 20)ο

1) ΑΝΩ ΡΑΒΕΝΙΑ	114	64	14
2) ΓΕΡΟΠΛΑΤΑΝΟΣ	67	92	46
3) ΚΑΛΠΑΚΙ	159	170	7
4) ΚΑΤΩ ΡΑΒΕΝΙΑ	112	75	68
5) ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙ	23	22	18

ΣΥΝΟΛΟ : 475 423 159 23
ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙ Ο) 45)ο 40)ο 14,5)ο 68)ο

1) ΙΤΕΑ	116	132	16
2) ΚΑΡΥΕΣ ΚΑΒΑΛΑΡΙΟΥ	59	65	4
3) ΛΥΓΓΙΑΔΕΣ	90	67	31
4) ΜΗΛΙΣΤΑΔΕΣ	103	54	9
5) ΠΕΤΡΑ	152	143	20

ΣΥΝΟΛΟ : 520 461 80 8
ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙ Ο) 49)ο 43)ο 7)ο 10)ο

● Στους Ασπραγγέλους το ΠΑΣΟΚ συγκέντρωσε το μεγαλύτερο ποσό (62)ο και στη Δόλιανη η Νέα Δημοκρατία (68)ο).

Η ανάπτυξη και η πρόοδος του Ζαγορίου θα πραγματοποιηθεί ΜΟΝΟ από τους Ζαγορίσιους. Ας ενώσουμε τις δυνάμεις μας στην πρόοδο και την ανάπτυξη.

Ανθολογία
Ζαγορίσιων συγγραφέων

ΦΡΕΟΣ ΤΖΙΟΒΑΣ

Ιστορίες της Δοβράς

ΤΑ ΠΑΘΗ ΤΟΥ ΡΙΓΟΛΕΤΤΟΥ

(Διήγημα)

Ανοιτιάτικες ομίχλες σέρνονται σε χούνες και χαράδρες των βουνών μας παγιδεύοντας σμήνη πετροχειλιδονών. Όσο πιο τα πουλιά φτεροκοπούν να θγουν σε ξέφωτο, αφήνουν σκληρά τσιρίγματα δεν ξέρεις αν είναι από φόβο ή γαργαλιούνται καθώς λούζονται στη δροσιά του αγέρα. Μαιάζω πετροχειλιδονό όταν χάνομαι στην αχλύ του παρελθόντος, αφήνω τότε —αριά και που— αλλόκοτες γραφές.

Βούλωσα τ' αυτιά μου, δεν ήθελα ν' ακούσω τους πυροβολισμούς, δεν ήθελα να δω το σπαραγμό του τέλους του σώπου να ησυχάσει το κορμί η χαριστική βολή. Τότε γιατί θερμωπαρκάλεσα να μου επιτραπεί η παρακολούθηση της τελευταίας σκηνής του θίου του; Πήγαινα ελπίζοντας πως πριν πέσει η αυλαία θα λάβαινα συγχώρεση για κάποια περιστατικά που με φόρτωσαν τύψεις. Βαδίζοντας προς το θάνατο, να πρόσεξε άραγε την παρουσία μου στην τελετή; Είχα κουράγιο να δω μόνο τα γυμνά πόδια που ξεμαίκαναν προς τις σταχτιές πέτρες του μαντρότοιχου. Ακολουθούσαν με ναυελικό θηματισμό τα λουστρίνια του ιερέα και παραπίσω οι αρβύλες του αποσπάσματος σε πένθιμο τέμπλο.

Όπως προχωρούσαν τ' ανάπηρα πόδια, μου φάνηκε πως άφηναν ανταύγειες στο σκοτεινό πραινό, στους θρεγμένους θάμνους. Σταμάτησαν κι έλαμψε ο τοίχος σα να τον άνοιξαν με φωτερή ουσία πυγολαμπίδων. Πιάναμε κάποτε λειψαν απ' αυτές και τις κολλούσαμε στα μανίκια μας. Μετά τρέχαμε το ένα παιδί πίσω από το άλλο χαράζοντας στο σκοτάδι της νύχτας φεγγερή γραμμή. Λέγαμε πως θα ξεγελάσαν οι ουράνιοι διάττοντες να παίξουν μαζί μας. Μήπως το φως των ποδιών του μου έστειλε —με τόσο πυκνό σιμμεθολισμό!— κάλεσμά; Να ξαναπαίξω δηλαδή όπως στα παιδικά μου χρόνια; όμως αντίστροφα τώρα, ακολουθώντας εγώ το διάττοντα. Μα δε στάθηκα δυνατός να μπω στο παιχνίδι που ίσως με κάλεσε.

Ως εδώ ήταν. Ο τελευταίος θηματισμός και ποτέ πια άλλος. Εκτός αν μελλοντικά κριθεί αναγκαίο να περπατούν στη λαϊκή φαντασία τα πόδια ενός αγίου της απέναντι όχθης. Στην περίπτωση αυτή θα θάξουν στη λάρνακά του κάθε χρόνο παπούτσια με φανταχτερές αγκράφες και θα τα επιδεικνύουν τον άλλο χρόνο στην επέτειο της μνήμης του τρύπα. Καύμένο παιδί, θα γνωρίσεις πλούσια τότε όσα ποτέ δε δακρύωσες, προσκαλεσμένος σε τελετές, εγκαίνια και λοιπές εκδηλώσεις, όμως αυτό θα είναι και ο κορυφαίος εξευτελισμός σου από τους ανθρώπους.

Όση ώρα περίμενα την ομοθρονία, ξαναθυμήθηκα ιστορίες των ποδιών του Ριγολέττου. Έτσι φωνάζαμε το μελλοθάνατο. Μπορεί να μην είχε ποτέ θαφτιστικό όνομα και αν κάποτε είχε θα ξεχάστηκε και από τον ίδιο. Ακόμα και στα χαρτιά του Στρατοδικείου αναφέρονταν σκέτα «Ριγολέττος», χωρίς επίθετο, όνομα γονέων, τόπο καταγωγής ή τέλος πάντων, κάποιο στοιχείο που να μετριάξει την πε-

ριέργεια. Το κατηγορητήριο «δράσας αντεθνικώς» έμεινε αστήρικτο από συγκεκριμένες πράξεις του και καταθέσεις μαρτύρων, μα θάρυνε η κατηγορία πως προκάλεσε θλάδες σε αυτοκίνητα και πως από νάρκη που τοποθέτησε τινάχτη —κε επιβατικό. Όσο και να προσπάθησαν να του πάρουν λόγια, δηλαδή με ποιους είχε σύνδεση και που θρήκε τη νάρκη, στάθηκε αδύνατο να ομολογήσει. Δε δυσκολεύομαι να πιστέψω πως αυτός την τοποθέτησε και ακόμα πως την έκλεψε από στρατιωτική αποθήκη. Όσο για διασυνδέσεις και τα τέτοια δε μου φαίνονται πιστευτά είχε μεπαπλάσσει στο καμίνι της δυστυχίας σε ολοκληρωτικά μοναχικόν άνθρωπο.

Ξέρω κάποια θλιβερά περιστατικά του σύντομου θίου του, μα έτσι σκόρπια δεν τον συνθέτουν, ίσως σταθούν ικανά μόνο για εικασίες που να δικαιολογούν πράξεις που τον οδηγούσαν στο εκτελεστικό.

Α' Τον γνώρισα βοηθό αυτοκινήτου όταν πρωτοφάνηκαν στην περιοχή μας, δηλαδή σε μιαν αμνημόνευτα μακρινή εποχή. Κουβαλούσε επιβάτες καθισμένους σε τσουθάλια, δισάκια όπως θολεύονταν ο καθένας. Η μηχανή σαράβαλο. Σαν έφτανε στη μέση της σκληρής ανηφορίας προς το χωριό, ξεφύσασε σκορπώντας καυτό νερό και ατμούς. Ο οδηγός ζύμωνε λουκούμια, τα έκανε πίττα και την κολλούσε στην κερήθρα του τρύπιου ψυγείου. Ο Ριγολέττος κατηφόριζε για τη «θρύση του πασιά», κάπου ένα χιλιόμετρο δρόμος. Το «ουστ για νερό...» του αφεντικού του, μαστίγανε το ξυπόλυτο παιδί που είχε δεν είχε την ηλικία μας.

Βγαίνει ή γέρνει ο ήλιος του Αλωνάρη σ' αυτή την πλαγιά, σου τρυπάει τα μηλίγγια. Η ζέστα δείχνει ολόκληρο το βουνό να τρεμίζει ζαλιστικά. Κόβονταν η ανάσα του ανεβαίνοντας φορτωμένο τ' όρθιο μονοπάτι. Το νερό χτυπούσε στο γκαζοτενεκέ και τραμπάλλιζε το κορμάκι. Εδώ να χυθεί το μισό, εκεί να παραπατήσει, παρέκει κοφτερή πέτρα ή φίδι. Ράντιζαν οι γυμνές πατούσες το μονοπάτι αίματα και μολογούσαν οι τσομπάνηδες πως εκείνο το καλοκαίρι περνούσαν, μόνο από κει, τα λαθωμένα αγρίμια. Μα να ήταν μόνο αυτό!

Β' Ξενοχωρήτης έχασε το πορτοφόλι του και ισχυρίζονταν πως του έπεσε στο αμάξι. Ανάκριναν οι χωροφύλακες τον οδηγό που δήλωσε πως τις αποσκευές τις κατέβαζε ο Ριγολέττος. Τυράννησαν το παιδί. Εξαγριωμένοι που δε μολογούσε το σήκωσαν ανάποδα, με το κεφάλι κάτω. Σφίξαν τα πόδια στον αορτήρα όπου και δώστου του κλέφτη στις πατούσες. Τινάζονταν σαν ορνίθι και το κεφάλι κοπανούσε τις πέτρες. Μαζεύτηκαν πολλοί και κοίταζαν χωρίς λύπη είχαν τη βεβαιότητα πως παιδεύονταν κλέφτης. Και το πορτοφόλι βρέθηκε αλλού. Το παιδί λιποθύμησε όταν το έλυσαν. Γυναικά τα φορτώθηκε μέχρι το αυτοκίνητο. Του άλειψε με λάδι τα πόδια μοιρολογώντας το, είχε χάσει η δύσμοιρη από χτυκίό το παλληκάρι της.

Γ' Με τις πολλές θροχές πετάζονταν από σπλάχνα λόφου ποταμός και χάριζε το χωριό στα δυο. Μπροστά σε παμπάλαιο χάνι θάβαινε το νερό του. Είχαμε ολημερίς το στέκι μας εκεί και τα πιο τολμηρά το πηδούσαν και το ξαναπηδούσαν. Τα ξεφαντώντα μας ερέθιζαν φοβερά το μονόφθαλμο χαντζή τον επονομαζόμενο Κύκλωπα γίνονταν έξαλλος. Με το σύνθημα «έρχεται» σκορπίζαμε, ακόμα και στο τσάβι κοντινού σπιτιού τρυπώσαμε κάποτε μέχρι που του πέρασε η μανία, σίγουρα ήταν ψυχασθενής ο άνθρωπος.

Εκείνο το δειλινό, ο Ριγολέττος —που ούτε φύλλος δε θάθελα αυτή την ώρα να είμαι στον κόρφο του— χάριζε κοιτώντας τ' αφρίσματα νερά και τα σάλτα μας, πού κουράγιο να πηδήσει μαζί μας. Αυτός μονάχα —κάλιο να μην τον είχε γεννήσει η μάνα του— δεν άκουσε ή δε γνώριζε τι σήμαινε η κραυγή «έρχεται» πού μας σκόρπισε. Τον άρπαξε ο Κύκλωπας και τρεις φορές ο αντίχριστος τον βούτηξε στα

ΟΙ ΖΑΓΟΡΙΣΙΟΙ ΤΟ 1920

Εκλογικός κατάλογος της επαρχίας Ιωαννίνων

ΧΩΡΙΟΝ ΔΟΛΙΑΝΗ

Επώνυμον	Όν. πατρός	Διαμονή	Επάγγελμα	Ηλικία
Αδαμίδης Δημήτριος	Βασίλειος	Βόλος υπάλληλος	23	
Αδαμίδης Χριστόδουλος	Δημήτριος	Αθήναι υπίλαρχος	31	
Αλεξίδης Ιωάννης	Φίλιππος	Δράμα αρτοποιός	47	
Αδαμίδης Βασίλειος	Δημήτριος	Βόλος κτηματίας	57	
Αδαμίδης Δημήτριος	Κων/νος	Ιωάννινα »	61	
Βάσμπας Νικόλαος	Ιωάννης	Γιουμουλτζίνα »	55	
Βορόπουλος Ιωάννης	Δημήτριος	Μ. Ασία Σχολάρχης	39	
Βορόπουλος Πέτρος	»	Δολιανή διδάσκαλος	32	
Βαζάκας Νικόλαος	Κωνσταντίνος	» »	25	
Βορόπουλος Κωνσταντίνος	Δημήτ.	» διδάσκαλος	23	
Γρούνας Δημήτριος	Αναστάσιος	» φωτογράφος	30	
Γεωργιάδης Γεώργιος	Δημήτριος	» εργάτης	37	
Γρούνας Κωνσταντίνος	Αναστάσιος	Αίγυπτος άεργος	38	
Γεωργιάδης Γεώργιος	Ιωάννης	Δράμα αρτοποιός	40	
Γιαννόπουλος Απόστολος	Δημήτριος	Δολιανή παντοπώλης	46	
Γιαννόπουλος Νικόλαος	Ιωάννης	Αλμυρός αρχαιολόγος	49	
Εξάρχου Δημήτριος	Γεώργιος	Ρουμανία έμπορος	57	
Εξάρχου Δημήτριος	Χρήστος	Βόλος καφεπώλης	35	
Εξάρχου Γεώργιος	Δημήτριος	Αθήναι μεταξουργός	32	
Εξάρχου Δημήτριος	»	» φοιτητής	25	
Ζωίδης Γεώργιος	Νικόλαος	Γιουμουλτζίνα υπόλληλος	23	
Ζωίδης Αριστείδης	Αναστάσιος	Δράμα »	29	
Ζωίδης Βασίλειος	»	» »	31	
Ζωίδης Δημήτριος	»	» παντοπώλης	33	
Ζωίδης Σπυριδών	Γεώργιος	Μ. Ασία »	38	
Ζωίδης Ιωάννης	»	Θάσος έμπορος	47	
Ζωίδης Νικόλαος	»	Γιουμουλτζίνα »	54	
Ζωίδης Αθανάσιος	Ζώης	Δολιανή άεργος	84	
Καραγιάννης Κων/νος	Ιωάννης	Δράμα παντοπώλης	26	
Κουταλόπουλος Σπυριδών	Γεώργιος	Μακεδονία »	36	
Καραγιάννης Γεώργιος	Ιωάννης	Δράμα έμπορος	38	
Καραγιάννης Ιωάννης	Γεώργιος	» »	15	
Κατσιούλης »	Δημήτριος	Βόλος άεργος	54	
Κάπαρης Γεώργιος	Παντέλης	Δολιανή ράπτης	55	
Κουτσίδης Δημήτριος	Ιωάννης	Ρουμανία αρτοποιός	66	
Καραβιάς »	Γεώργιος	Θεσσαλία »	56	
Κοντοδόμος Χρήστος	»	Γιουμουλτζίνα κτηματίας	63	
Κατσιούλης Κων/νος	Δημήτριος	Ρουμανία μιλωθρός	67	
Λουλιδής Ευάγγελος	Χρήστος	Δολιανή ράπτης	71	
Λουλιδής Ιωάννης	»	Κρήτη υπάλληλος	50	
Λουλιδής »	Ευάγγελος	Κέρκυρα ζαχαροπλάστης	43	
Λογιωτατίδης Κων/νος	Δημήτριος	Δολιανή ιερέυς	38	
Λουλιδής Ηλίας	Ευάγγελος	Ρουμανία άεργος	42	
Λουλιδής Χρήστος	Ιωάννης	» καπνεργάτης	28	
Μυλωνάς Γεώργιος	Δημήτριος	» ποιμήν	28	
Μανθόπουλος Χριστόδουλος	Κων.	Ρουμανία υπάλληλος	31	
Μπάσμπας Σωκράτης	Χρήστος	Γιουμουλτζίνα »	36	
Μπάσμπας Τηλέμαχος	Ιωάννης	» κτηματίας	41	
Μπάσμπας Δημήτριος	Χρήστος	» έμπορος	46	
Μπατσίνας »	»	Δολιανή άεργος	69	
Νικόλαϊδης »	Νικόλαος	» γεωργός	53	
Νησιώτης Κων/νος	Γεώργιος	Δράμα ράπτης	37	
Νησιώτης Δημήτριος	»	» αρτοποιός	30	
Παπαδημόπουλος Γεώρ.	Χρήστος	» Στρατιώτης	22	
Παπαδημόπουλος Ιωάννης	»	Σμύρνη υπάλληλος	29	
Πανόπουλος Σπυριδών	Ιωάννης	Βέρροια Χωροφύλαξ	34	
Παπαγιάννης Ιωάννης	Μιχαήλ	Ρουμανία άεργος	38	
Πάσχος Γεώργιος	Δημήτριος	Δολιανή σκηνητής	41	
Παπαγιάννης Χριστόδουλος	Κων/νος	» ιατρός	41	
Πέτσας Νικόλαος	Σταύρος	Δράμα παντοπώλης	41	
Παπαγιάννης Δημήτριος	Χρήστος	Ρουμανία καφεπώλης	42	
Παπαγιάννης Σωκράτης	Αναστάσιος	Τρίκαλα σχολάρχης	44	
Παπαγιαννόπουλος Αλέξ.	»	Δολιανή καθηγητής	46	
Παπαχρόνης Δημήτριος	Κων/νος	Μ. Ασία παντοπώλης	48	
Παπαδήμας »	Μιχαήλ	Θεσσαλονίκη καφεπώλης	49	
Παπαγιαννόπουλος	Ιωάννης	Ρουμανία υπάλληλος	51	

Ρουμανία υπάλληλος	52
Αθήναι καθηγητής	55
Δολιανή γεωργός	58
» άεργος	65
» γεωργός	69
» άεργος	84
» »	90
» Στρατιώτης	22
» »	23
» Ξυλόμεπος	25
» αγωγός	41
Δράμα καφεπώλης	46
Δολιανή παντοπώλης	48
» »	60
» »	73
» οργανοπαίκτης	46
» άεργος	45
Μ. Ασία οινοπώλης	34
Δολιανή εργάτης	30
Δράμα αρτοποιός	28
Ρουμανία υπάλληλος	40
Μ. Ασία έμπορος	50
Δολιανή παντοπώλης	66
» καφεπώλης	60
» γεωργός	57
Βόλος αμαξηλάτης	54
Μ. Ασία έμπορος	48
Δολιανή σιδηρουργός	45
» ποιμήν	42
» σιδηρουργός	39
Βόλος υπάλληλος	28

★ Από τους 97 Δολιανίτες

— 12 ήταν υπάλληλοι, 11 άεργοι, 10 παντοπώλη, 8 έμποροι, 6 αρτοποιοί, 5 κτηματίες, 5 καφεπώλες, 4 γεωργοί, 3 ράπτες, 3 στρατιώτες, 2 ιεροδιδάκτες, 2 καθηγητές, 2 βιάσκαλοι, 2 σιδηρουργοί, 2 εργάτες, 2 ποιμένες, 2 γεωγράφοι και από 1 αρχαιολόγος, αξιωματικός, ιερέας, ιατρός, φοιτητής και διάφορα άλλα επεγγελλόμενα.

Σε σύγκριση με την απογραφή του 1913 και 1920 υπάρχει μείωση πληθυσμού 220 ο άτομα 35 (192/157).

Απογραφή 1920 άτομα 157

ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΤΡΑΓΩΔΙΕΣ

Ο πατέρας με ψευδαίσθηση μπαίνοντας στα Νοσοκομεία. Η μάνα με ανίατη αρρώστια. Οι πόροι του ανυπαρκτοί. Με τη συνδρομή κάποιων φιλανθρώπων προσπαθούν να ζήσουν αυτοί και το ανήλικο παιδί τους. Και έστειλε ο δυστυχος πατέρας δέμα πατρικών γνωματεύσεων απ' όπου πιστοποιείται το αληθές της τραγωδίας του.

«Αύριο μπαίνω στην κλινική του Αύριο μπαίνω στην κλινική του

Οι ενδυμασίες και οι Ζαγορίσιοι παραδοσιακοί χοροί

(Αποσπάσματα από το ε-
ξαιρετο βιβλίο του Φώτη Πέ-
τα και Γιάννη Σαραλή που
κυκλοφόρησε το 1982 η Ένω-
ση Αρίστη Βίκου με τίτλο:
«ΑΡΙΣΤΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΟ ΖΑΓΟ-
ΡΙ».)

(20).

Χοροί που χορεύονται
και από άνδρες
και από γυναίκες

1. Φράσανη: Ζαγορίσιος χορός,
στρωτός με 16 βήματα μπρος και
πίσω.

2. Οσμάντακας: Κι αυτός στρωτός
χορός που χορεύεται με τρία βήμα-
τα μπρος και τρία πίσω μικρότερα
ή έξι βήματα μπρος και τρία πίσω.

3. Φεζοντεβένιακας: Στρωτός χο-
ρός και στο γύρισμα καταλήγει σε
πηδητό.

4. Τα γάλατα ή παλαμάκια: Χορός
αυτός.

5. Κυρά Γιώρανα: Συρτός

6. Γκιγγιντα: Χορός Πιγώνιστος
στρωτός.

7. Γκάντα διπλή: Όπως και ο
προηγούμενος, περισσότερο όμως πη-
δητός σε σύγκριση με την απλή
παιάντα και χορεύεται με περισσό-
τερα τσακίσματα.

8. Δε σ' έχω να δουλεύεις: Χορευ-
ται στα δύο. Λέγεται και Βετσικιώ-
πικος. Ίσως γιατί τα παλιότερα χρό-
να χορεύονταν πάρα πολύ στο Βε-
τσικό.

9. Πιγώνιστος: Συρτός βαρύς χο-
ρός. Ύστερα απ' αυτόν ακολουθεί
πάντα ένας χορός ζωηρός και πηδη-
τός.

10. Μενούσης: Περισσότερο ανδρι-
κός, πηδητός χορός.

11. Ιτιά: Τσάμικος πηδητός.

12. Μπαϊνός μες σ' ταμπέλι: Συρ-
τός, κάπως βαρύς και αργός.

13. Χάιδω: Συρτός. Παρουσιάζει
στη ληστεία που έγινε το 1881 στο
οι στο χωριό μας όπως και στα γύ-
ρω τα τελευταία χρόνια και χορεύε-
ται πάρα πολύ και τραγουδιέται πο-
λύ περισσότερο, ίσως για τα λόγια
του τραγουδιού, τα γεμάτα μελαγ-
χολική τρυφερότητα. Μολονότι το
μέλος του είναι καθαρά Ηπειρωτικό
και σε ρυθμό που χορεύονται πολ-
λά παρόμοια τραγούδια, λέγεται,
πως προέρχεται από τη γειτονική
Μακεδονία. Πάντως πολυγραφηθή-
κε σαν γνήσιος ντόπιος χορός. Τα
λόγια του τραγουδιού πάρα πολύ
συγκινούν τους άντρες κάποιες ηλι-
κίας, γιατί τους δίνεται αφορμή να
νοσταλγίσουν τα χρόνια της νιό-
της τους.

14. Γκιρμποβο: Αργός στρωτός χο-
ρός που στο γύριμά του γίνεται
γρήγορος και πηδητός.

15. Πουλάκι μου διαβάτικα: Τσά-
μικος, πηδητός.

16. Πουλάκι που είχα στο κλουβί:
Συρτός. Δε χορεύεται πολύ συχνά
από τις γυναίκες.

17. Δέλβινο και Τασμουριά: Βαρύς
χορός, κατά κύριο λόγο ανδρικός.

Ο ρυθμός του είναι έντονος και χτυ-
πητός θέλοντας να υπογραμμίσει τα
λόγια του τραγουδιού.

18. Μη με μαλώνεις μάνα: Ιδιορρυθ-
μος Ζαγορίσιος χορός.

19. Μαργίλα: Χορεύεται σαν συρ-
τάς, όταν παίζεται σε γοργό ρυθμό.
Με αργό ρυθμό γίνεται τραγουδί-
της τάβλας.

20. Κυρά Αναγνώστανα: Συρτός χο-
ρός, γνωστός σ' όλο το Ζαγόρι. Το
τραγούδι βρίσκεται σε πολλές παραλ-
λαγές με περιεχόμενο αμφιλεγόμενο
και αναφέρεται στην Αναγνώστανα
από το χωριό του Ζαγορίου Νεγά-
δες.

21. Νταβέλης: Κατά κύριο λόγο
ανδρικός βαρύς χορός. Τα λόγια του
τραγουδιού αναφέρονται στη λη-
στεία που έγινε στο Τσεπέλοβο από
το λήσταρχο Νταβέλη το 1880.

22. Αητός: Τσάμικος, πηδητός.

23. Σεβντάς: Στρωτός χορός καθα-
ρά Ζαγορίσιος. Χορεύεται περισσό-
τερο από τους άντρες, κυρίως τα
παλιότερα χρόνια που τα λόγια του
τραγουδιού, γεμάτα περιπέτεια και
απελές, δε θα έπρεπε να γυναικεία να
συμμερίζεται και να διαλαλεί τον
καημό της δημόσια. Άλλωστε τα λό-
για λέγονται από άνδρες και απευ-
θύνονται προς τις γυναίκες.

24. Σαμαρίνα: Συρτός βλάχικος
χορός στα τρία.

25. Τριανταφυλλιά: Ζαγορίσιος χο-
ρός πηδητός, όσο μπορεί νάναι, ό-
ταν χορεύεται από μια γυναίκα που
αποφεύγει τις έντονες και πολύ γορ-
γές κινήσεις. Είναι ο χορός που χο-
ρεύεται πάρα πολύ συχνά και έχει
όλα τα γνωρίσματα των γνήσιων
Ζαγορίσιων παλιών χορών.

26. Κιτσαντώνης: Τσάμικος πηδη-
χτός.

27. Μπουλουνάσaina: Καθαρά Ζα-
γορίσιος χορός. Κάπως βαρύς σε
στυλ θα έλεγα Τσάμικου χορού. Τα
λόγια του τραγουδιού αναφέρονται
στη ληστεία που έγινε το 1881 στο
Σκαμνέλι, κατά την οποία οι ληστές
αιχμαλωτίσαν τη Μπουλουνάσaina
και τη φραγκούλα.

28. Στο Πάπικο στο Μαχαλά: Κα-
θαρά Ζαγορίσιος χορός με πολλά
τσακίσματα και χορεύεται σε κάθε
γλέντι και πανηγύρι περισσότερο α-
πό τις γυναίκες. Τα λόγια του τρα-
γουδιού αναφέρονται στην περίφημη
βρύση του Πάπικου, τα Αβραγό-
νια.

29. Σελήμπεης: Εξαιρετικά δύσκο-
λος χορός αλλά θαυμάσιος από κά-
θε άποψη. Θυμίζει κάπως ένα χορό
θε άποψη. Θυμίζει κάπως ένα χορό
αργό τσάμικο, με πολλά τσακίσματα
και φιγούρες που ποικίλουν ανάλο-
γα με τις ικανότητες και το ταλέντο
του χορευτή. Θα τον έλεγαν χορό
γυναικείο, αν και χορεύεται και από
άντρες. Από τους ελάχιστους όμως
χορούς που δεν ξέρω να χο-
ρεύεται σωστά, παρά από μια ή δυο
γυναίκες σ' όλο το Ζαγόρι, όπως ο
Συρτός. Δε χορεύεται πολύ συχνά
από τις γυναίκες.

30. Δέλβινο και Τασμουριά: Βαρύς
χορός, κατά κύριο λόγο ανδρικός.

χει την προέλευσή του από τα Γιάν-
νινα και καθιερώθηκε με τον καιρό
σαν Ζαγορίσιος. Τα λόγια μας μιλούν
για κάποιο θλιβερό γεγονός που είχε
πιθανώς σαν αποτέλεσμα το χαμό
νεαρού αρχοντόπουλου. Χορεύεται
πολύ σπάνια και μόνο από εξαιρετι-
κούς χορευτές. Πολύ φοβούμαι πως
ο εξαίρετος αυτός χορός, χρόνο με
το χρόνο, από την έλλειψη ικανών
χορευτών μια μέρα θα χαθεί και θα
ναι κρίμα. Πρέπει να βρεθεί τρόπος
να καταγραφούν λεπτομερώς τόσο
τα βήματα, όσο και το μέλος και τα
λόγια του τραγουδιού.

31. Βασίλιν αρχοντίσσαι: Στρωτός
Μεσοβίτικος χορός. Χορεύεται πε-
ρισσότερο από γυναίκες. Αναφέρεται
στη ληστεία και την αιχμαλωσία της
Βασιλικής αρχοντίσσας από το Μί-
τσοβο, ανειμιάς του Γ. Αβέρωφ, που
για να την ελευθερώσουν οι ληστές,
ζήτησαν και πήραν για λύτρα τόσα
φλουργιά, όσο ζύγισε το βάρος της.

32. Μια βλάχα εροβόλα: Βλάχι-
κος ιδιορρυθμικός χορός.

33. Κωνσταντάς: Ήσυχος, Ζαγορί-
σιος χορός, με λόγια που αναφέρον-
ται στην αναζήτηση μιας γυναίκας
που να συγκεντρώνει πολλά χαρίσμα-
τα όπως την ήθελε ο Κωσταντάς.

34. Γα'ιτανάκι: Χορεύεται κυρίως
τις αποκριές, αλλά και στα διάφορα
πανηγύρια και γλέντια.

35. Αηδόνι ή Σέλεφω: Πηδητός και
συρτός.

36. Ρόβας: Συρτός Ζαγορίσιος που
τον χορεύουν πιο πολύ οι γυναίκες.
Το τραγούδι του μας μιλάει για τα
ταξίδια των Ζαγορίσιων και την ε-
κπαση που είχαν πάρει αυτά τα πα-
λιότερα εκείνα χρόνια στις χώρες
της Βαλκανικής και πιο πέρα ακόμη.

37. Χορεύεται σε αργό ρυθμό με τρία
βήματα μπρος κι ένα πίσω.

38. Παλιός Ζαγορίσιος: Κατ' ε-
ξοχήν Ζαγορίσιος, από τους ωραιότε-
ρους χορούς που χορεύεται και πά-
ρα πολύ στο Πιγώνι.

39. Μου είπανε τα γιοιούλα: Συρτός
Ζαγορίσιος που χορεύεται όπως και
ο Καλαματιανός.

40. Βιργινάδα: Ιδιορρυθμικός Ζαγο-
ρίσιος και Πιγώνιστος χορός. Δύσκο-
λος, πηδητός με πολλά γυρίσματα,
χορεύεται από καλούς χορευτές.

41. Χασάμικος: Χορός στα τρία, πη-
δητός.

42. Αυτά τα μάτια τα γλυκά: Συρ-
τός.

43. Φοσύν: Πηδητός.

44. Κοντούλα λεμονιά: Συρτός Πι-
γώνιστος. Είναι νεότερος χορός που
διαδόθηκε πολύ σύντομα όχι μονά-
χα στο Πιγώνι και το Ζαγόρι αλλά
και σ' όλη την Ήπειρο. Η χαρούμε-
νη μελωδία του και ο ζωηρός χτυ-
πητός ρυθμός του τον έκαναν αγα-
πητό χορό σ' άντρες και γυναίκες,
και δεν υπάρχει γλέντι και πανηγύρι
που να μη χορευτεί δυο και τρεις
φορές, πάντα με το ίδιο κέφι.

Τα λόγια του τραγουδιού και ο χο-
ρός οφείλονται στο ειδύλλιο ενός ε-
ξαιρετικού γιατρού από τα Δολιανά

και μιας αξιαγάπητης και συμπαθέ-
στατης δασκάλας.

45. Κάτω στην Άγια Μαρίνα: Πα-
λιός Ζαγορίσιος στρωτός χορός.

46. Κυρά Γιώρανα: Συρτός Ζαγο-
ρίσιος όπως και ο παραπάνω.

47. Όλγα ζαχαρή, Όλγα μέλι: Χο-
ρός αυτός Ζαγορίσιος που χορεύε-
ται πολύ στο Καπέσοβο, απ' όπου
και διαδόθηκε.

48. Λυώσανε τα χιόνια: Συρτός σε
ρυθμό Καλαματιανού.

49. Κωνσταντούλα: Πηδητός στρω-
τός.

50. Δροπολίτισσα: Συρτός χορός
Β. Ηπείρου. Χορεύεται με βήματα
μάλλον αργά και χτυπητά.

51. Νίτσα - Νίτσα: Συρτός περίπου
σαν τον Καλαματιανό.

52. Βασιλίκος θα γίνω στο παρα-
θύρι σου: Συρτός, όπως και ο παρα-
πάνω. Χορεύεται πάρα πολύ συχνά,
περισσότερο από άντρες.

53. Σκίζω - ρίζω: Στο ρυθμό περί-
που του παραπάνω.

54. Τι έχεις Ρήνα κι αρρωσταίνεις:
Συρτός είδος Καλαματιανού.

55. Μαύρα μάτια στο ποτήρι: Συρ-
τός όπως ο προηγούμενος.

56. Ξενιτεμένο μου πουλί: Συρτός
χορός που χορεύεται πάρα πολύ σ'
όλο το Ζαγόρι και μ' αυτόν, άντρες
και γυναίκες αφήνουν να ξεχυθούν
όλοι οι καημοί της ξενιτιάς που έ-
χουν συσσωρευτεί στις καρδιές από
τα πολυχρόνα και μακρινά ταξίδια
τόσων γενεών.

57. Λυγαριά πορτοκαλιά: Ένα εί-
δος χορού, σε ρυθμό κάπως έντονο
και κοφτό.

58. Ξύπνα περικομάτα μου: Ιδιορ-
ρυθμικός χορός. Τραγουδιέται και σαν
τραγούδι της τάβλας σε αργό ρυθ-
μό σε γρήγορο, χορεύεται σπάνια
όμως. Πολλές φορές το τραγουδούν,
όταν πρόκειται να πάρουν τη νύφη.

59. Ανάθεμα που μούριξε τα μάγια
στο πηδητό: Χορεύεται σαν τσάμι-
κος και περίπου όπως ο Κωσταντάς.
Πιο πολύ όμως τραγουδιέται.

60. Αμάραντος: Ιδιορρυθμικός χο-
ρός.

Με τους χορούς αυτούς που ανα-
φέραμε, πιστεύουμε ότι έχουμε συ-
μπεριλάβει όλους εκείνους που χο-
ρεύονταν παλιά αλλά και τώρα στην
Αρίστη και στο υπόλοιπο Ζαγόρι.
Φυσικό είναι να έχουμε ξεχάσει και
κανένα μέσα στους τόσους που ανα-
φέραμε και αυτός θα είναι από εκεί-
νους που σχετίζονται με κάποιο το-
πικό περιστατικό που είχε απήχηση
στον τόπο που συνέβηκε αυτό.

Και τώρα κρίνουμε σκόπιμο να
πούμε δυο λόγια και για τη μορφή
και τον τρόπο που χορεύονταν πα-
λιότερα και τώρα όλοι αυτοί οι χο-
ροί που αναφέραμε και να δούμε α-
κόμα, πώς οι τωρινοί οργανοπαίχτες
εκτελούν και με ποιά όργανα τους
χορούς αυτούς και τα τραγούδια.

Παλιά το τακίμι ή ζυγιά (το σύνο-
λο δηλ. των οργάνων) αποτελούν-
ταν από ένα κλαρίνο, ένα βιολί, ένα

«Λαογραφικά μονεΐα και συλλογές»

Πολιτιστικές εκδηλώσεις

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ - ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

ΤΟ ΑΝΟΙΧΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

- Άλλες δραστηριότητες του φετινού προγράμματος:
 - Ημέρες αφιερωμένες στα γυμναστήρια Γρεβενίτι, Τρίστονο, Βοβούλας, Δόλιανη.
 - Περιβαλλοντική εκπαίδευση, μουργία παιδοτοπων.
 - Εργαστήρι χορού και εργαστήριο κατασκευών (αργαλειός, λαβυρινθική).
 - Μαθήματα για την παραδοσιακή μουσική.
 - Περίπατοι με ξενάγηση σε μονοπάτια και εκδρομές σε ευρύτερη περιοχή Ζαγορίου.
 - Ανοιχτές συζητήσεις για τα κύρια προβλήματα της περιοχής.
 - Ψυχαγωγία με παραδοσιακά παιχνίδια, προβολές, θεατρικές παραστάσεις.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΕΣ

ΠΑΠΑ - ΓΡΗΓΟΡΗΣ
ΓΚΡΟΥΤΙΔΗΣ

Ο Παπα - Γρηγόρης μας δε βρίσκεται πια ανάμεσα στους ζωντανούς. Από τις 20 Ιουνίου αναπαύεται στο νεκροταφείο της Μπάγιας. Ήταν μοιραίο να παραδώσει το πνεύμα του στις 19 Ιουνίου στα Γιάννινα, ύστερα από λιγοήμερη αρρώστια. Την άλλη μέρα έγινε η κηδεία του στη Μπάγια (Κήποις) με πάνδημο τρόπο και σε ατμόσφαιρα γενικού πένθους από πλήθος κόσμου, όχι μόνο από τη Μπάγια και τα άλλα χωριά του Ζαγοριού, αλλά και από τα Γιάννινα και από πιο μακριά ακόμα. Και τούτο, γιατί ο Παπα - Γρηγόρης (Πρωτόπαπας) συνταξιούχος πας εφημέριος της Μπάγιας ήταν ιερωμένη προσωπικότητα, που είχε αποκτήσει από χρόνια την εκτίμησή και το σεβασμό των κατοίκων όλης της περιοχής του Ζαγοριού.

Στην κηδεία του πήραν μέρος 9 ιερωμένα πρόσωπα. Προεξήρχε σ' αυτή ο Άγιος Πρωτοσύγκελος της Μητροπόλεως των Γιαννίνων κ. Νικηφόρος Κυπριανός, σαν εκπρόσωπος του Δεσπότη των Γιαννίνων κ.κ. Θεόκλητος, που απουσίαζε στην Αθήνα για υπηρεσιακούς λόγους.

Στη Μπάγια γενν θηκε ο Παπα - Γρηγόρης κατά το 1901. Τα πρώτα του γράμματα έμαθε στο Δημοτικό και κατόπι στο Ελληνικό Σχολείο της Μπάγιας. Από το διάσημο Μπαγιώτη Ελληνοδιδάκαλο μακαρίτη Αλέξ. Τσέρη πήρε εξαιρετική γραμματική κατάρτιση. Ήταν πολύ φιλομαθής και καλλιέργησε τη μόρφωσή του. Από νεαρή ηλικία είχε κάποια ιδιαίτερη κλίση προς τα θρησκευτικά ζητήματα και αγαπούσε να θρησκεύεται. Ήταν όσο λίγοι ιερωμένοι γνώστης του «τυπικού» της Ορθόδοξης Εκκλησίας και καλλιφώνος. Για δυο χρόνια (1951 και 1952) φοίτησε στο Ιερατικό Φροντιστήριο της Βελλός. Στις 2 Απρίλη 1952 χειροτονήθηκε διάκος και στις 6 Απρίλη της ίδιας χρονιάς χειροτονήθηκε πρεσβύτερος από τον Μητροπολίτη των Γιαννίνων Δημήτριο. Για μικρό χρονικό διάστημα υπηρέτησε εφημέριος στο Βραδέτο, αλλά γρήγορα μετατέθηκε στη Μπάγια, ύστερα α-

πό το θάνατο του Παπα—Παύλου Τζιμόπουλου. Κατά το 1962 στις 15 Ιουλίου ο τότε Μητροπολίτης των Γιαννίνων —σήμερα Μητροπολίτης της Αθήνας και «πάσης Ελλάδος»— κ. Σεραφείμ, εκτιμώντας τα προσόντα του και τη θρησκευτική του δράση, τον χειροτόνησε στη Μπάγια Οικονόμο.

Από το σημερινό δε Μητροπολίτη των Γιαννίνων κ. Θεόκλητο στις 26 του Φλεβάρη 1978 του απονεμήθηκε στα Γιάννινα το σφάκιο του «Σταυροφόρου Πρωτοπρεσβυτέρου», δηλαδή έγινε Πρωτόπαπας.

Για 12 χρόνια (1966—1978) χρημάτισε ταυτόχρονα πολύ ευδόκιμα εφημέριος και στο Κουκούλι. Πέρα δε από την αρχική εφημερία του στο Βραδέτο χρημάτισε στο χωριό αυτό και άλλη φορά κατά τα τελευταία χρόνια πριν παραιτηθεί από την ενεργό υπηρεσία. Σ' όλα αυτά τα χωριά αναδείχθηκε άξιος της αποστολής του αντιπρόσωπος της Εκκλησίας και υποδειγματικός λειτουργός του Υψίστου.

Ο αείμνηστος Παπα—Γρηγόρης κατά τους πρώτους μήνες του 1980 υπόβαλε την παραίτησή του από την ενεργό υπηρεσία του σαν εφημέριος της Μπάγιας. Ο Δεσπότης μας κ. Σετάκης στις 15 Ιουνίου 1980 βγήκε στο Ζαγόρι μας και έκανε Αρχιερατική λειτουργία στην Κεντρική Εκκλησία της Μπάγιας «Άγιος Νικόλαος». Η λειτουργία αυτή ήταν κατά κάποιον τρόπο τιμητική για την Μπάγια, αλλά και για να τιμηθεί παράλληλα ο Παπα - Γληγόρης για τη λειτουργία αυτή βλέπε: Περιοδικό «Το Ζαγόρι μας» Αριθ. Φύλλου 28 Ιουλίου 1980).

Σαν συνταξιούχος ο Παπα - Γρηγόρης παρέμεινε στη Μπάγια χωρίς ποτέ του να πάψει να εργάζεται με όποιον τρόπο μπορούσε για το καλό του Ζαγοριού και ιδιαίτερα της Μπάγιας. Αξιοσημείωτα τα όσα έγραψε στο «Ζαγόρι μας» σαν απομνημονεύματά του κατά διάφορα χρονικά διαστήματα. Υπήρξε πολύτιμος συνεργάτης της Μικρής μας Ζαγορίας Βιβλιοθήκης. Είμαι υποχρεωμένος να τονίσω πως με μεγάλη προθυμία μου έχει δώσει άφθονα ιστορικά και άλλα στοιχεία για το Ζαγόρι και ιδιαίτερα για τη Μπάγια, στην οποία πέρασε όλα τα χρόνια της ζωής του. Αγάπησε το Ζαγόρι όσο λίγοι από μας όλους. Αλλά η αγάπη του για τη Μπάγια ήταν πραγματικά παθολογική. Στον αείμνηστο Παπα—Γρηγόρη το χωριό αυτό χρωστάει πάρα πολλά. Εργάστηκε για την προκοπή της όχι μονάχα σαν εφημέριος, αλλά η ευεργετική του δράση επεκτεινόταν ποικιλότροπα και σε πολλούς άλλους τομείς.

Δικαιολογημένα λοιπόν συνοδεύτηκε πάνδημα σε ατμόσφαιρα γενικού πένθους ως την τελευταία του κατοικία. Κατά την κηδεία του αποχαιρέτησε το νεκρό ο Άγιος Πρωτοσύγκελος της Μητροπόλεως, ο επίτιμος Λυκαόαρχης Φιλόλογος κ. Γιώργος Σάρρος και ο κ. Γρηγ. Καψάλης. Στον τάφο του δε κατατέθη-

ΔΗΜΗΤΡΟΥΛΑ Κ. ΓΚΟΥΡΗ

Μια βουβαμάρα, μια κατάθλιψη στο χωριό μας, πριν λίγες μέρες. Μια λύπη πρωτόγνωρη κατείχε όλο το χωριό, γιατί μας άφησε χρόνους μια εκλεκτή Τσεπελοβίτισσα νέα, η Δημητρούλα Δημηλοτίσα Γκούρη.

Υπήρξε θαυμάσια σύζυγος, στοργική μάνα, εξαιρετική Ζαγορίσια νοικοκυρά.

Ήταν ζωντανό παράδειγμα καλωσύνης, σεμνότητας, πιστής Χριστιανής, νοικοκυρσύνης κι απέραντης στοργής για όλους.

Παντρεύτηκε το χωριανό μας Κώστα Γκούρη και μαζί, οι δυο τους, με απόλυτη σύμπνοια, αγάπη κι εργατικότητα αντιμετώπισαν τη ζωή και μεγάλωσαν την κόρη τους.

Δεν είναι πάντα ίσος κι εύκολος ο δρόμος της ζωής. Αμέτρητα εμπόδια παρεμβάλλονταν πολλές φορές, που μας πτοούν. Όμως αυτοί δεν φοβήθηκαν. Με την βοήθεια του Υψίστου και θαρρετά πέρασαν τις δυσκολίες, ως που ήρθαν κι ευχαρίστες μέρες γεμάτες χαρά. Πάντρεψαν την κόρη τους με έναν εκλεκτό επιστήμονα από το Σκαμνέλι και χάριξαν, με απόλυτη χαρά, εγκονάκια...

Μα η μόιρα, σκληρή πολλές φορές, δεν τους άφησε να χαρούν οι δυο τους, τα παιδιά και τα εγκονάκια τους, κι ένα πρωί, πριν λίγες μέρες, ο Θεός κάλεσε κοντά του τη Δημητρούλα...

Απέραντος ο πόνος στους δικούς της. Στον άντρα της, στα παιδιά της, στο γέρο πατέρα της, στ' αδέρφια της, στους χωριανούς της. Δεν έμεινε μάτι αδάκρυτο στην πάνδημη κηδεία της στο Τσεπέλοβο, που τόσο αγαπούσε...

Ας είναι αιώνια η μνήμη της. Μαζί με τους Άγιους ανάπαυσε, Γλυκύτατε Ιησού την ψυχή της δούλης Σου...

Στους δικούς της ας χαρίσει η Μεγαλόχαρη την παρηγοριά της... Ε.Γ.

Καν πάρα πολλά στεφάνια. Το θάνατό του πρέπει να τον κλαίμε για πολύν καιρό όλοι μας.

Συλλυπούμαι θερμότατα οι συνεργάτες της εφημερίδας και εγώ τη χήρα παπαδιά του Κυρία Αντρονίκη, την αδερφή του Μερρόπη, τα παιδιά και τα εγγόνια του και όλους τους συγγενείς του. Ας είναι ελαφρό το Μπαγιώτικο χώμα που τον δέχτηκε και η ψυχή του ας καταπαχτεί στους χορούς των δικαίων. Το όνομά του πρέπει να είναι από κείνα που δεν ξεχνούνται εύκολα. Η μνήμη Του θα παραμείνει Αιώνια.

ΚΩΣΤΑΣ Π. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ

ΤΡΙΣΑΓΙΟ ΣΤΟΝ ΤΑΦΟ
ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΚΟΚΚΟΡΟΥ

Την Κυριακή στις 19 Μάη σε στενό οικογενειακό κύκλο αναπέμφθηκε τρισάγιο στον τάφο του Καθηγητή του Πανεπιστημίου ΠΕΤΡΟΥ ΚΟΚΚΟΡΟΥ στο Κουκούλι με τη συμπλήρωση 4 χρόνων

ΜΑΡΙΑΝΘΗ
ΠΑΠΑΛΗΘΕΙΑ - ΔΑΓΟΠΟΥΛΟΥ

Μια, μια ταξιδεύουν για τους ασφοδελούς λειμώνες, οι παλιές Ζαγορίες, παίρνοντας μαζί τους κι ένα μέρος της Ζαγορίας παρόδους.

Έτσι πριν λίγο καιρό μας άφησε χρόνους και την ευχή της η χωρινή μας Μαρϊάνθη Παπαληθεία - Δαγοπούλου, στα ενενήντα της χρόνια. Γέννημα και θάνατο Τσεπελοβίτισσα, που κληρονόμησε από τους γονείς της, το νοικοκυριό, την αγάπη, την καλωσύνη και την στοργή.

Παντρεύτηκε τον αείμνηστο χωριανό μας Χρήστο Δαγόπουλο που στο Κάιρο είχε το πολυτέλειστο Ζαχαροπλαστείο, και δώρισε στο χωριό μας ένα πανάκριβο υφασμάτινο τοποθετήθηκε στο Καμπαναριό μας.

Η Μαρϊάνθη ήταν γεμάτη στοργή και συμπνοια για όλους. Αμέτρητες οι καλές συνεισφορές της.

Ο Θεός τους χάρισε δυο γιους κι ανέβηκαν ψηλά στην Κοινότητα. Ύστερα από το θάνατο του ελάτρου της ζούσε στην Αθήνα.

Νοικοκυρέψε και το σπίτι της στο Τσεπέλοβο που το επισκέφτηκε, πριν λίγα χρόνια, αν και ανήμπορη.

Ο Θεός με της χαρίσει την αποπαιση με τους δικαίους. Συλλυπούμαι όλους τους δικούς της.

ΕΡΑΤΩ ΠΑΛΑΣΚΑ

Στα εξήντα πέντε χρόνια της έζησε το Μάη για πάντα μια μεγάλη νοικοκυρά από το χωριό μας Ερατώ Παλάσκα το γένος Γ. Παπαζή.

Ο χάρος δεν την άφησε να χαρεί έστω και για τελευταία φορά την άνοιξη με τα λουλούδια. Η κηδεία της έγινε στο αγαπημένο της Μοναστήρι ανάμεσα σε πολύ κόσμο. Συγγενείς και φίλοι χαίρετσαν την τελευταία φορά την τόσο καλή Ερατώ μας και όλοι μας αφήσαμε πό ένα στενό δάκρυ.

Ήταν μια γυναίκα της παλιάς νιότης που είχε με αξιοπρέπεια, νοικοκυροσύνη και τιμιότητα όπως λέει οι Ζαγορίσιες γυναίκες.

Απομεινάρη, όπως ανέφερα, μια παλιά κι αξεχάστη γενιά που δε κρίνεται για την σεμνότητά της και την αγάπη της για το χωριό. Γενναία σημαίνει ο κ. Νομάρχης, θα δείτε πως και θρέμα του χωριού μας, πό ένα στενό δάκρυ.

Με πολύ μεγάλη λύπη τη συνοδεύσαμε στην τελευταία της κατοικία και ευχηθήκαμε να είναι ελαφρό το χώμα που την σκέπασε.

Στον άνδρα της το Γιάννη Παλάσκα, στη μάνα της, στα αδέρφια της και σε όλους τους συγγενείς της εκφράζω τα πιο βαθιά μου συλλυπητήριά μου. Γ.Δ.Τ. (Γούλι)

Βιβλία

ΠΕΤΡΟΣ Γ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ
ΤΑ ΠΑΛΙΑ ΦΑΝΑΡΙΑ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΦΩΝ ΤΟΛΙΔΗ

Η έκδοση «ΤΑ ΠΑΛΙΑ ΦΑΝΑΡΙΑ» του είναι αφιέρωμα στα εκατόν πενήντα χρόνια της Ελληνικής Πρωτοπορίας (1834 - 1984) είναι ένα λαμπρό επίτευγμα. Δημοσιεύσεις του α.κ. Πέτρου Γεωργιάδη. Τρεις αράδες για το ποιος είναι πρώτα. Από τα Πάνω - Σουδενά έχει την προ-λαίστη του. Τελείωσε το γυμνάσιο ημερησίως από την οικογενειακή αγωγή.

Από την Ηπειρωτική παράδοση λαμβανόμενος, όπως μύριοι άλλοι συμπατριώτες του, στη Γερμανία

Στάθη Δ. Λαμπριδής

βρέθηκε και σπούδασε ηλεκτρολόγος - μηχανολόγος. Όταν τελείωσε τις σπουδές του, γύρισε στην πατρίδα. Προσωντούχος με πολλές ικανότητες δεν άργησε να βρει μια καλή θέση σε ξένη Εταιρεία. Έτσι ξεκίνησε. Δεν πλανεύτηκε από τις λο-λαγίες. Δεν πλανεύτηκε από τις λο-λαγίες. Δεν πλανεύτηκε από τις λο-λαγίες.

Στην υπ' αριθ. 56 φωτογραφία είναι αποτυπωμένο ένα περίτεχνο φανάρι στην Κέρκυρα, οδός Αρσενίου. Χάρμα ιδείν όλες οι φωτογραφίες η μία ύστερα από την άλλη. Αριθ. 236. Το φανάρι στο σιδηροδρομικό Σταθμό Θηρεσίου 1869. Αριθ. 238. 239 φανάρια ατμαμαζών 1869 - 1904 και ο τελευταίος αριθ. 240. Φανάρι αμαζών του περασμένου αιώνα. Την έκδοση με «τα παλιά φανάρια» ο τύπος υποδέχτηκε ευμενέστατα. Από τα «Νέα» αποσπούμε: «Πρόκειται για έργο ζωής του ηλεκτρολόγου - μηχανολόγου Πέτρου Γεωργιάδη, στο οποίο έχουν απομνημονευτεί οι εγχρωμες και καλλιτεχνικές φωτογραφίες σ' όλα τα φωτιστικά μέσα των δημοσίων χώρων από τα πιο παλιά φανάρια του λαδιού, που σκόρπισαν το σκοτάδι της νύκτας στους Αθηναίους δρόμους, τα φανάρια του πετρελαίου και του γκαζιού αργότερα ως τα με-ταγενέστερα με ηλεκτρικό ρεύμα κ.λ.π.».

Από το περιοδικό ΓΥΝΑΙΚΑ αποσπούμε: Τίτλος του κριτικού σημειώματος: Τα φανάρια φωτίζουν.... την ιστορία «Τα παλιά φανάρια όπως δεν

τα περιέχονταν της εκδόσεως. Μια εισαγωγή, ένας πρόλογος από τον κ. Θόδωρο Κατριβάνο Νομάρχη της Αττικής. «Σε τούτο το λεύκωμα, σημαίνει ο κ. Νομάρχης, θα δείτε να αναζεί το φωτιστικό παρελθόν της Αθήνας. «Και πιστεύω, επιλέγει ο ίδιος, πως θα εκτιμηθεί κατ' αξία από το κοινό που αγαπά τη ζεστασιά των παλιών αυθεντικών πραγμάτων».

Ακολουθεί το χρονικό των παλιών φανάρων από τον κ. Γεωργιάδη σε καταλογοεικό κείμενο με πολλές λεπτομέρειες για τα φανάρια και την διαμόρφωσή τους τα υλικά της κατασκευής, τους κατασκευαστές και

τη διαμόρφωσή τους σε κομφοτεχνήματα. «Πριν από 10 ακριβώς χρόνια —γράφει ο Γεωργιάδης, τραβήχτηκε η πρώτη φωτογραφία αυτής της εκδόσεως. Φανάρι, φανάρι ο δρόμος μ' έβγαλε σ' αυτή την έκδοση—Χρειάστηκε χρόνος, κόπος, έξοδα, ταξίδια, χρειάστηκαν ειδικές άδειες για φωτογράφιση σε ειδικά κτήρια».

Και το χρονικό τραβεί το δρόμο του. «Το 1834 βρήκε η απελευθέρωση τις φτωχές οικογένειες να χρησιμοποιούν λυχναρία, κεριά και απλές λάμπες πετρελαίου κ.λ.π.». Οι σελίδες που παραστατικά, έντονα και ζωηρά παρελαύνουν ΤΑ ΠΑΛΙΑ ΦΑΝΑΡΙΑ με τα παρακλάδια τους είναι στην έκδοση από τη σελίδα 9 έως τη σελίδα 23.

Απ' εκεί και πέρα καταχωρίζεται το φωτογραφικό υλικό, που η εντύπωση σ' αυτό είναι μια αισθητική απόλαυση.

Οι φωτογραφίες συνολικά είναι 240. Καλλιτεχνική η παρουσίασή τους. Η υπ' αριθ. 1 φωτογραφία είναι εγχρωμή. Εικονίζεται σ' αυτή ο φανοκορδός της γειτονιάς όταν πάει να ανάψει το φανάρι με το σπινερί του. Και η υπ' αριθ. 2 είναι εγχρωμή. Σ' αυτή είναι αποτυπωμένος ο μπεκρής με το ζωνάρι απλωμένο, το μπουκάλι στο δεξί χέρι και το αρισ-τερό τυλιγμένο στο στήθος του φαν-ταριού χρησιμοποιούμενο για την ισορροπία του μερακλή στο τρι-κλυσμά του. Ακολουθούν άλλες 21 εγχρωμές. Φανάρια κυρίως τα περι-χόμενα των φωτογραφιών, καλλι-τεχνήματα, όπως αναφέρουμε και παραπάνω. Παρελαύνουν οι ασπρό-μαυρες. Θέλεις δε θέλεις σε κάθε σελίδα θα σταματήσεις να χορτάσει το μάτι σου. Σελ. 52 υπ' αριθ. 43 ο σπινερί στην Πλατεία Καρύτσας, Άγιος Γεώργιος Καρύτσης 1850.

Στην υπ' αριθ. 56 φωτογραφία είναι αποτυπωμένο ένα περίτεχνο φανάρι στην Κέρκυρα, οδός Αρσενίου. Χάρμα ιδείν όλες οι φωτογραφίες η μία ύστερα από την άλλη. Αριθ. 236. Το φανάρι στο σιδηροδρομικό Σταθμό Θηρεσίου 1869. Αριθ. 238. 239 φανάρια ατμαμαζών 1869 - 1904 και ο τελευταίος αριθ. 240. Φανάρι αμαζών του περασμένου αιώνα. Την έκδοση με «τα παλιά φανάρια» ο τύπος υποδέχτηκε ευμενέστατα. Από τα «Νέα» αποσπούμε: «Πρόκειται για έργο ζωής του ηλεκτρολόγου - μηχανολόγου Πέτρου Γεωργιάδη, στο οποίο έχουν απομνημονευτεί οι εγχρωμες και καλλιτεχνικές φωτογραφίες σ' όλα τα φωτιστικά μέσα των δημοσίων χώρων από τα πιο παλιά φανάρια του λαδιού, που σκόρπισαν το σκοτάδι της νύκτας στους Αθηναίους δρόμους, τα φανάρια του πετρελαίου και του γκαζιού αργότερα ως τα με-ταγενέστερα με ηλεκτρικό ρεύμα κ.λ.π.».

Από το περιοδικό ΓΥΝΑΙΚΑ αποσπούμε: Τίτλος του κριτικού σημειώματος: Τα φανάρια φωτίζουν.... την ιστορία «Τα παλιά φανάρια όπως δεν

τα περιέχονταν της εκδόσεως. Μια εισαγωγή, ένας πρόλογος από τον κ. Θόδωρο Κατριβάνο Νομάρχη της Αττικής. «Σε τούτο το λεύκωμα, σημαίνει ο κ. Νομάρχης, θα δείτε να αναζεί το φωτιστικό παρελθόν της Αθήνας. «Και πιστεύω, επιλέγει ο ίδιος, πως θα εκτιμηθεί κατ' αξία από το κοινό που αγαπά τη ζεστασιά των παλιών αυθεντικών πραγμάτων».

Ακολουθεί το χρονικό των παλιών φανάρων από τον κ. Γεωργιάδη σε καταλογοεικό κείμενο με πολλές λεπτομέρειες για τα φανάρια και την διαμόρφωσή τους τα υλικά της κατασκευής, τους κατασκευαστές και

είδατε ποτέ: Με τις περίτεχνες σι-δε-ριές τους και τις κομψές φόρμες τους, πάντα σε κεντημένες σιδερένιες ή μαρμαρίνους φανοστάτες ποζάρουν στο φακό με τη χάρη κοκέτας του παλιού καιρού»...

Από την εφημερίδα «Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ»

...«Φανάρια που στέκονται σε ψηλές κολώνες, φανάρια που είναι στηριγμένα στους εξωτερικούς τοίχους των σπιτιών, φανάρια που υψώνονται στους παραστάτες των αυλόγυρων... Φανάρια μονά, διπλά ή που ξεπροβάλλουν πολλαπλά από το ίδιο στέλεχος. Φανάρια σε δρόμους, σε πλατείες, σε σπίτια σε κήπους σε παραλίες και φανάρια από ατμάμαζες και αμάξια ιππύλατα του περασμένου αιώνα»...

Από τον «ΤΑΧΥΔΡΟΜΟ»

...«Το πιο ενδιαφέρον στοιχείο όμως δεν είναι η ιστορική έρευνα. Είναι οι ασπρόμαυρες και εγχρωμες φωτογραφίες των φανάρων του περασμένου αιώνα, που στέκονται ακόμα όρθια στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη, την Πάτρα, την Κέρκυρα, κάποιες επαύλεις κλπ»...

Από το «ΕΘΝΟΣ». Ο τίτλος «Τα περίτεχνα αστέρια μιας άλλης εποχής»...

«Ο συλλέκτης εργάστηκε φιλότιμα επί μία δεκαετία ερευνώντας και φωτογραφίζοντας τα παλιά φανάρια, ενώ με την εκτεταμένη εισαγωγή του δίνει την ιστορία του φωτισμού των δρόμων της Αθήνας»...

Από την «ΑΥΓΗ»

«Μια μνημειώδης έκδοση των α-δελφών Τολιδή. Το λεύκωμα αυτό αποτελεί έργο ζωής του ηλεκτρολόγου - μηχανολόγου Πέτρου Γεωργιάδη που φωτίζει με καλλιτεχνικές φωτογραφίες όλα τα σωζόμενα φωτιστικά των δημοσίων χώρων από τα φανάρια του λαδιού ως τα φωτιστικά με ρεύμα υψηλής ισχύος»...

Ήδη η έκδοση αυτή έχει κατατεθεί στο αρμόδιο τμήμα της Ακαδημίας Αθηνών και περιμένει...

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ
ΙΣΤΟΡΙΚΗ - ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΒΑΡΣΟΚΑΣ ΚΩΣΤΑΣ
ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ
ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΣΤΑΣ
ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ
ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΕΣ
ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΚΙΜΩΝ ΑΘ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ
Γιάννινα: Λόρδου Βύρωνος 21
Τηλ. (0651) 26.266 και 28.088

Υπεύθυνη Διευκρίτισης:
ΤΟΥΛΑ ΠΟΛΛΑ
Τυπογραφείο: Γ. Δουβολή
Ε. Αποστόλου - Κ. Πασχάλη
28 Οκτωβρίου 41 - Τηλ. 20.544

Το ποσό της ετήσιας συνδρομής προαιρετικό

Αξιίζει τον κόπο να το διαβάσουμε, δεν θα μετανιώσουμε.

Ι. Γ. Παπαϊωάννου
Κόνιτσα 5-6-1985

ΕΙΣΦΟΡΕΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

1.500 Δραχμές
Κατσούλα - Τσιόμπου Φερηνίκη
1.000 Δραχμές
Λεπτοπούλου Δωρόθεος
Ντισοπούλου Μαίρη
Σκακκαρίου Μάνθος
Τσορμπάτζης Αθανάσιος
700 Δραχμές
Τσούλης Χρήστος
Χατζής Απ. Κωνσταντίνος
600 Δραχμές
Κωνσταντίνου Αθ. Μιχάλης
Κούρας Δ. Χάρης
Λιόντος Σ. Αθανάσιος
Τζόμπος Κωνσταντίνος
Τσεργιάλης Μιχαήλ
Τσόντζος Γεωργ. Μιχαήλ
500 Δραχμές
Καρυβούνης Γ. Χρήστος

Κώστα Π. Λαζαριδής

«ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΟΥ
ΤΟ ΚΟΥΚΟΥΛΙ»
Δ'
Η ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ

Γιάννινα 1984

Ο σεβαστός δάσκαλος Κώστας Λαζαριδής, παρά το βαρύ φορτίο των χρόνων, συνεχίζει άσκηνα, άνετα, γρήγορα, καθαρά, και σοβαρά, σοφά, (χαρακτηριστικά της ωριμότητας) την λαογραφική ιστορική εργασία του α-γαπημένου του χωριού Κουκούλι και του Ζαγοριού γενικότερα.

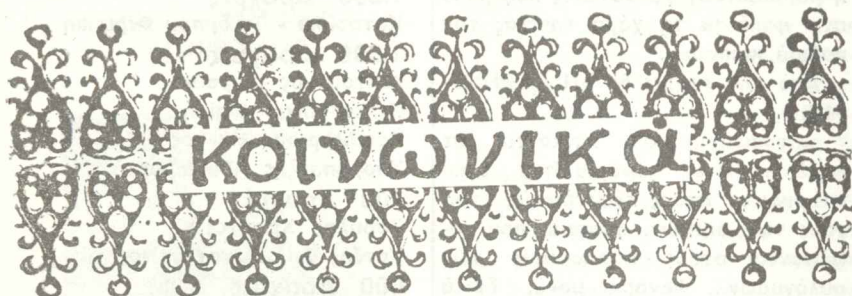
Με το βιβλίο του «Το χωριό μου το Κουκούλι» (η λαογραφία του), που πρόσφατα κυκλοφόρησε, μας συνταράζει με τις μνήμες που φέρνει στο φως, σκάβοντας το παρελθόν.

Έναν ολόκληρο κόσμο —δικό μας κόσμο— μ' όλες του τις συνήθειες, τις προλήψεις και τις δεξιότητες, τις θρησκευτικές του παραδόσεις, ο Κ.Λ. τον ξαναζωντανεύει, τον φέρνει μπροστά μας και το σπουδαιότερο, πετυχαίνει να μας συντήξει μαζί του και χωρίς καν να το καταλάβουμε, περνάμε —για λίγες ώρες—, όλο το χρόνο μ' αυτόν τον κόσμο.

Αλήθεια, πόσο ακόμα πολλά τέτοια πολύτιμα λαογραφικά στοιχεία θα είχαμε, αν κι άλλοι δάσκαλοι σαν τον Κώστα Λαζαριδή, αλλά κι άλλοι μορφωμένοι τα συγκέντρωναν!

Όμως, ποτέ δεν είναι αργά. «...Σήμερα, περισσότερο μάλλον από κάθε άλλη φορά, επιτακτική ανάγκη επιβάλλει πιο μεγάλο σεβασμό μας προς την παραδοσιακή μας κληρονομιά για να γνωρίσουμε τις ρίζες μας και να διατηρήσουμε την εθνική μας ταυτότητα, που κινδυνεύει...», όπως επιγραμματικά αναφέρει ο ίδιος στον πρόλογο του.

Αξίζει τον κόπο να το διαβάσουμε, δεν θα μετανιώσουμε.
Ι. Γ. Παπαϊωάννου
Κόνιτσα 5-6-1985

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ: Η Φωτεινή και ο Αχιλλέας Βαγγελής έγιναν γονείς χαριτωμένης κορούλας.

Να τους ζήσει. **Ε.Γ.**

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ: Η Πολυξένη Τζιώρα και ο Ιωάννης Δρίτσας από την Αθήνα αρραβωνιάστηκαν.

Τους ευχόμεθα καλά στέφανα. **Φ.Γ.**

★
ΗΛΙΟΧΩΡΙ: Την Κυριακή 16 Ιουνίου η Χάιδω Νικ. Κονοσπύρη και ο Βασίλειος Κασίμης από την Πέτρα αρραβωνιάστηκαν.

Στην ταβέρνα «Η ΚΑΡΑΒΑΤΙΑ» του συγχωριανού μας **Ηλία Παπανικολάου** πολλοί φίλοι και συγγενείς γιόρτασαν το ευτυχές γεγονός με τρικούμπερτο γλέντι.

Καλά στέφανα.
Εκπολ. Σύλλογος Ηλιοχωρίου

ΓΑΜΟΙ

ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ: Ο διακεκριμένος γιατρός μας Κωνσταντίνος Τσιμόπουλος και η Ελένη Σούλη παντρεύτηκαν.

Τους ευχόμαστε να ζήσουν ευτυχισμένοι **Κ.**

ΘΑΝΑΤΟΙ

★
ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ: Στην Αγία Σκέπη Παπάγου η Όλγα Βασ. Σακελλαρίου και ο Βασίλειος Αρμαδιώτης από τον Πύργο, Τραπεζικός υπάλληλος παντρεύτηκαν.

Να ζήσουν ευτυχισμένοι.

Ο ηλικίας 65 ετών Ασπαραγγιάτης Νίκος Τσώλης βρήκε τραγικό θάνατο. Πνίγηκε ανύποπτος σε κρυφή παρόχθια ρουφήχτρα του Αράχθου, κοντά στο ιστορικό γεφύρι της Άρτας όπου είχε εγκατασταθεί από δεκαετίες. Διέθετε ήθος, εργατικότητα, ερευνητικό πνεύμα και απέραντη στοργή προς τα παιδιά του που, σπερούμενος αυτός και η έξοχη σύντροφός του κάθε υλική απόλαυση, τους πρόσφερε με το μεροκάματό του Πανεπιστημιακή Μόρφωση. Μια και δεν παραβρέθηκε στην ταφή σου στην Άρτα κάποιος παιδικός φίλος σου δέξου — άτυχε Νικολάκη στα Ηλύσια πεδία όπου αναπαύεσαι — νοερά τον τελευταίο ασπασμό.

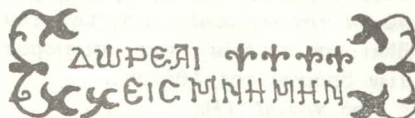
ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ: Πέθανε αιφνίδια σε ηλικία 62 ετών ο Ευάγγελος Α. Ματσούλης και κηδεύτηκε στα Γιάννινα στις 18/6/85.

Θερμά συλλυπητήρια εις την οικογένειά του, Μητέρα και Αδέλφια. Οικογένεια: Ματθαίου Οικονομίδη

★
ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ: Πέθανε και κηδεύτηκε στο Μονοδένδρι η νοικοκυρά Ερατώ Ιωάννου Παλάσκα το γένος Γ. Πανταζή.

★
ΒΟΒΟΥΣΑ: Χάθηκε από επώδυνη ασθένεια ένα αγγελοῦδι ο Γιαννάκης Ζ. Δήμου 11 χρόνων.

Τους γονείς του και συγγενείς συλλυπούμεθα εγκάρδια.

● Για ενίσχυση των σκιωτών της ιερής μεριδιάς:

★ Ο **Κ. ΜΙΧΑΗΛ** και **ΕΛΕΝΗ ΣΤΑΜΙΔΟΥ** και η **Κ. ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ ΜΠΙΛΙΟΥ** προσφέρουν **ΠΕΝΤΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΔΡΧ.** στη μνήμη της αγαπημένης τους αδελφής **ΕΥΡΙΔΙΚΗΣ ΜΠΙΛΙΟΥ**

● Η **Σ.Ε.** τους ευχαριστεί

ΣΥΛΛΥΠΗΤΗΡΙΑ

ΒΙΤΣΑ: Θερμά συλλυπητήρια στην οικογένεια Μιχάλη και Ουρανία Καραβάνα για το χαμό του πατέρα της και θείου μου Αντωνίου Βασδέκη που πέθανε στην Αθήνα και κηδεύτηκε στη Λάρισα. Ελαφρό νάναι το χώμα που τον σκεπάζει.

ANNA ΒΑΣΔΕΚΗ

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

ΒΙΤΣΑ: Στην αγαπημένη μου Αγνή Κ. Καπούζη στέλνω θερμά συγχαρητήρια και εύχομαι καλά στέφανα.

ANNA ΒΑΣΔΕΚΗ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Την Κοινότητα Κήπων, τον Εκπολιτιστικό Σύλλογο, το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο και όλους τους συγγενείς και φίλους που μας συμπαραστάθηκαν στο βαρύτατο πένθος μας για την απώλεια του λατρευτού μας Παπα — Γρηγόρη ευχαριστούμε θερμά.

Οικογένειες: Γρηγ. Γκρουϊδή
Στεφάνου Γεωργίου

ΜΕΙΩΣΗ ΕΠΙΤΟΚΙΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ

Με απόφαση του Διοικητού της Τράπεζας Ελλάδας τροποποιείται ο τρόπος χρηματοδότησης για τη διατήρηση παραδοσιακών κτιρίων που βρίσκονται σε παραδοσιακούς οικισμούς.

Α' Κτίρια που χρησιμοποιούνται για κατοικία. Ύψος δανείου: 70 — 80 ο)ο της δαπάνης με ανώτατο όριο κατά δανειοδοτούμενο κτίριο, το ποσό των 2.200.000. Επιτόκιο 14 ο)ο και διάρκεια δανείου 25 χρόνια με 2 χρόνια χάριτος.

Β' Για κτίρια που προορίζονται για εκμετάλλευση: Ύψος 70 ο)ο της δαπάνης. Επιτόκιο 17 ο)ο και διάρκεια δανείου 25 χρόνια με δύο χρόνια χάριτος.

Η μείωση του επιτοκίου δεν ανταποκρίνεται με τα δίκαια αιτήματα των ιδιοκτητών. Είναι όμως μια λύση με την οποία μπορεί να λυθούν τα άμεσα στεγαστικά προβλήματα των κατοίκων.

Λεπτομερέστερα θα επανέλθουμε στο επόμενο φύλλο μας.

ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΛΑΤΕΙΑΣ

Κατόπιν ενεργειών της Μοναστηριακής Επιτροπής της Ιεράς Μονής Αγ. Παρασκευής Μονοδενδρίου η Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών έστειλε διαμορφωτήρα και διαμόρφωσε την οδό από την πλατεία της Κοινότητας μέχρι της Ιεράς Μονής Αγ. Παρασκευής.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ ΣΤΟΝ Κ. ΒΑΡΖΩΚΑ

Αγαπητό μου «ΖΑΓΟΡΙ»

Μικρός, θυμάμαι, καθόμουν με τις ώρες και χανόμουν μέσα στα χρώματα από τους πίνακες του Κώστα Βαρζώκα του Καπεσοβίτη. Έβλεπα τον πίνακα της Μεζαρίας με το ίδιο θεϊκό δέος που την αντικρύβεις στην πραγματικότητα, τότε που παιδιά τρέχαμε ποιος θα βγει πρώτος στον «αγριόμαλαθρο».

Πρέπει να νοιώθεις περήφανος, Κώστα, που πρώτος εσύ άνοιξες το δρόμο της προβολής του τόπου μας. Προβολής αιώνιας και ανεκτίμητης. Μακάρι, Κώστα μου, να γίνεις εσύ το φυτίλι για μια έκρηξη που θα ξαναδώσει στο Ζαγόρι μας, κάτι από την αιγλή του, το φως του και την άφραστη ιδιότητά του. Να είναι πρώτο.

Διάβασα όλες τις κριτικές για την έκθεσή σου, που φίλοι ειδήμονες και καλοπροαίρετοι έγραψαν με λόγια πλούσια για στοχασμό και φιλολογική σκέψη. Δέξου κι' από μένα ένα ζεστό χειροσφιγμένο και μια μόνη έκφραση: Για σου, Κώστα μου και χαρά στα χέρια σου.

Με αγάπη
ΓΕΩΡ. ΤΖΑΛΜΑΚΛΗΣ

3.000 Δραχμές
Φιλίππου Αθαν. Σπύρος

2.000 Δραχμές
Δούζμης Αν. Ευθύμιος

Κουκουράβας Νίκος
Νησιόπουλος Πολύκαρπος

Ρωμανέλης Γεώργ. Ιωάννης
Τσατσόπουλος Θ. Σπύρος

1.500 Δραχμές
Γεωργιάδης Πέτρος

Παπαβασιλείου Μιχαήλ
1.000 Δραχμές

Βακόλα Ε. Γεωργία
Βούρβος Νίκος

Γελέκη Κ. Βικτωρία
Γκομίδη Θάλεια

Γούδα Αθηνά
Δαλκαβούκη Γ. Πόπη

Δάλλας Δημ. Πολύβιος
Θεοδοσίου Κωνσταντίνος

Καφέτσιος Ιωάννης
Κοντούρης Γεωργ. Ξενοφών

Μουδόπουλος Ερμής
Μπαρτζοπούλου Σουλτάνα

Μπούνα Βασιλική
Νανόγλου Ανδρέας

Οικονόμου Ν. Ιοκάστη
Πανταζής Αν. Ελευθέριος

Πανταζής Σπ. Ελευθέριος
Ράδη Ρ. Φερενίκη

Σεραφειμίδου Σουλτάνα
Στεργιοπούλου Γ. Ξενία

Τσελεπιδου - Λιόντου Κλεονίκη
Φραγκουλίδου —

Πανταζή Λούλα
Χατζηπούλιας Κων. Γιάννης

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Ευχαριστούμε θερμότατα τους συγχωριανούς μας, φίλους και συγγενείς που με την πολύτιμη ηθική και υλική συμπαράστασή τους έδωσαν τη δυνατότητα να μεταβίσω στο Λονδίνο, όπου υποβλήθηκα σε δυσκολότερη χειρουργική επέμβαση καρδιάς και με επέτρεψε να ζήσω.

Ήδη βρίσκομαι στο στάδιο ανάρρωσης και αποκατάστασης υγείας μου.

Η ευγνωμοσύνη μας θα τους συνοδεύει πάντοτε.

Οικογένεια: Ιωάννη Αθ. Κολοκωσίου
'Αγ. Μηνιά

ΔΩΡΕΑ

Εις μνήμην Μαρίας Παναγιώτης — Δαγοπούλου, τ' αδελφά της και τα ανίψια της διέθεσαν 10.000 για την εκκλησία του Αγίου Νικολάου Τσεπελέρου.

Αιώνια της η μνήμη.

Ε.Γ.